

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda yer alan soruların Kültür ve Turizm Bakanı Sn. Ertuğrul GÜNAY tarafından yazılı olarak yanıtlanması için gereğini saygılarımla arz ederim.09.10.2008

Cetin SOYSAL
İstanbul Milletvekili

İstanbul'da yaşanan trafik sorunu günden güne artarken, trafiğe çözüm olarak üretilen projeler ise bir çok nedenle sağlıklı yürümemektedir. Cumhuriyet tarihinin en pahalı projesi olarak bilinen Marmaray Projesi, inşasına başlanıldığı tarihten bugüne kadar farklı tartışmalarla gündeme gelmiştir.2005 yılında Üsküdar'da yapılan kurtarma çalışmalarında tarihi eserlerin tahrip edildiği basına yansımıştır. Arkeologların yoğun tepkisine rağmen Üsküdar Bölgesi'nde mimari yapıların iş makineleriyle kaldırılmasına İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü'nce onay verilmiştir. Sirkeci kazıları döneminde de benzer tartışmalar gündeme gelmiş, aynı uygulama ile burada da bir hamam yapısının iş makineleri ile kaldırılmasına izin verilmiştir.

Son olarak Yenikapı'da yapılan kazılarda binlerce yıllık tarihe ışık tutacak kalıntılara ulaşılması ile konu tekrar gündeme gelmiştir.2004 yılından bu yana hem metro bölgesinde hem de Marmaray Bölgesi'ndeki kurtarma kazılarında 32 adet batık,20.000'e yakın eser, bir kilise kalıntısı, efsanevi Konstantin surları, deniz feneri olduğu düşünülen bir yapı ve bir rıhtım kalıntısı tespit edilmiştir.

Ortaya çıkarılan tüm bu tarihi eserler arkeologlar tarafından yapılan değerlendirmelere göre İstanbul'un tarihini bilinenden 5500 yıl geriye M.Ö 800'lü yıllara götürecektir niteliktedir.

İstanbul'un 2010 Avrupa Kültür Başkenti seçilmiş olduğu hatırlanacak olursa, ortaya çıkarılan eserler titiz bir çalışma ile değerlendirilmelidir.

Marmaray Projesi ile ortaya çıkan bu durum aslında projedeki önemli bir aksaklığı da gündeme getirmiştir. Bu proje, Cumhuriyet tarihinin en pahalı projesi olmasının yanında, İstanbul'un trafiğine çözüm iddiasını taşıyan bir projedir. Bu kadar büyük bir maliyet ile yola çıkılırken fizibilite çalışmalarının düzgün şekilde yapılmış olması gerekirdi. Oysa Üsküdar, Sirkeci ve son olarak da Yenikapı'da ortaya çıkan durum fizibilite çalışmalarının gereği gibi yapılmadığını göstermektedir. İstanbul'da tarihi yarımada olarak bilinen bölgede kültürel mirasın olduğu bilinmektedir. Marmaray'ın güzergahı üzerinde Antik Theodosius Limanı'nın olduğu bilinirken yine de ısrarla güzergahın bu bölgeden geçirilmesi

açıkça bir tarih katliamı anlamına gelmektedir. Projenin başında Anıtlar Kurulu'nun bu güzergaha onay vermesini bu nedenle anlamak olanaksızdır.

Konusunda uzman pek çok arkeoloğun getirdiği alternatifler de tek tek bertaraf edilmekte, kazılar neredeyse projeyi aksatan çalışmalar olarak yansıtılmaktadır.

Yenikapı kazısında karşılaşılan durum yakın geçmişte bitirilen Atina metrosu ile önemli benzerlikler taşımaktadır. Atina'da kazılar sırasında ortaya çıkan Antik Kerameikos Mezarlığı'nın ortaya çıkması ile güzergah değiştirilmiştir. Böyle bir alternatif İstanbul için de değerlendirilmelidir. Yenikapı kazı alanı korunarak yerli ve yabancı turistlerin ziyaretine açılması İstanbul için bir kazanç olacaktır.

İstanbul'un tarihi ve kültürel miras açısından son derece zengin bir kent olduğu bilinmektedir. Önemli olan bu zenginliğin tahrip edilmeden değerlendirilmesi ve dünyaya açılmasıdır.

Bu çerçevede;

1-Avrupa arkeolojik mirasının korunması amacıyla imzalanmış ve Türkiye'nin de altına imza attığı Valetta Sözleşmesi'nin 3. maddesinin 2. fıkrası " Kazıların ve tahripkar olması muhtemel tekniklerin sadece kalifiye ve özel olarak yetkili kılınmış kimseler tarafından kullanılmasının sağlanması"nı düzenlemekte, kepçe kullanarak kazı yapma yöntemi tüm uzmanlarca tahribat riskini arttıran bir etmen olarak görülmektedir. Bu kazının eski bir bataklık alanda yapılacak olması ve bunun Türkiye'nin ilk bataklık kazısı olacak olması nedeniyle ülkemizde bu konu ile ilgili bir uzman bulunmamaktadır. Bu maddeye dayanarak bataklık alanın kazısı esnasında yurtdışından bir uzman getirdiniz mi veya getirmeyi düşünüyor musunuz?

2-Bu kadar önemli bir tarihi mirasa sahip olan ülkemizde hala daha tarihi ve kültürel mirasın dozer ve kepçelerle kazıların yapıldığı alanlarda gerekli müdahaleler yapılmadan baştan savmacı bir zihniyetle yürütülmesi doğru mudur?

3-Marmaray Yenikapı Kazısında, yazılı ve görsel basından takip edildiği üzere içinde Neolitik Dönem, eşsiz nitelikte ahşap arkeolojik materyallerin bulunduğu balığının dozer ile kazı yapılmasını arkeoloji etiği açısından doğru buluyor musunuz?

4-Kazı başkanı olan İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürü'nün İstanbul 4 No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun elle kazı yapılmasına dair kararına rağmen ve demeçlerinde üzerinde herhangi bir baskı olmadığını altını çizerek söylemesine rağmen, hala daha alana dozer sokma inadının nedeni nedir?

5-Türkiye Cumhuriyeti'nin Kültür Bakanı olarak İstanbul açısından fırsat olarak nitelendirilecek Yenikapı çalışmaları ile ilgili olarak herhangi bir çalışma yapmaktasınız?

6-İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti seçilmiştir. İstanbul açısından önemli bir fırsat olan bu durum metro inşaatının tarihi yarımada üzerinde devam etmesi ile riske atılmış olmayacak mıdır?

7-Atina Metrosu'nun inşası sırasında Yenikapı'dakine benzer bir durum yaşanmıştır ve Atina Metrosu'nun güzergahı değiştirilmiştir. İstanbul için de böyle bir alternatifi düşünülmemesinin nedeni nedir?

8-Yenikapı'daki kazıda çıkan eserlerin müze istasyon olarak sergilenmesi de gündeme gelmiştir. Bakanlığınızın bu konuyla ilgili olarak herhangi bir çalışması bulunmakta mıdır?

9-İstanbul'da Arkeoloji Müzeleri'nin yetersizliği nedeniyle 1 milyonun üzerinde sergilenemeyen eser bulunmaktadır. İstanbul'un 2010 Avrupa Kültür Başkenti olması nedeniyle tarihi mirasın sergilenmesi kuşkusuz çok büyük önem taşımaktadır. Bakanlık olarak yeni müzelere duyulan ihtiyacın sağlanabilmesi için nasıl çalışmalar yapmaktasınız?

10-Yenikapı'da ortaya çıkan eserlerin sergilenmesi için bir açık hava müzesi yapılması düşünülmekte midir?

11-Yenikapı'da yapılan kazı çalışmalarında arkeologların çalışma saatleri konusunda ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. Uzun saatler boyunca hatta gece çalışma yapan arkeologlar ilkel koşullarda çalıştırılmaktadır. Tarihin izini süren ve sosyal bilimci olmanın bilinci ile hareket eden arkeologların yapay aydınlatmalarla gece yaptığı çalışmalar tarihi eserlerin tahribatı riskini arttırmaktadır. Bu kadar uzun süreli, aralıksız ve gece kazı çalışması yapılması doğru buluyor musunuz?

12-Yenikapı kazısında çalışan arkeologların geçici olarak da olsa Kültür Bakanlığı bünyesine alınması düşünülmeyerek ekonomik olarak yüklenici firmalara bağlı kılınmaları doğru mudur?

13-Özlük hakları bakımından taşeron firmalara bağlı olarak çalışan arkeologların yaptıkları işin önem ve saygınlığı ile kesinlikle bağdaşmayacak muamelelere maruz kaldığı tarafıma iletilmiştir. Kendilerine uygulanan bu kötü muamele yanında, müteahhit firmaların işi bir an önce bitirme kaygısı ile arkeologlar üzerinde yoğun bir baskı kurduğu da ifade edilmektedir. Geçmişin aydınlatılmasında önemli bir işleve sahip olan bu kişilerin maruz kaldıkları muamele Kültür Bakanı olarak sizi rahatsız etmekte midir?

14-Hüseyin Yıldırım, Enis Tartan, Özlem Duran isimli arkeologlar 04.09.2008 tarihinde işten çıkarılmıştır. Bu arkeologların işten çıkarılma nedenleri nedir?

15-Arkeolojinin gereklerini yerine getirmeleri beklenen bu amaçla yetki ve sorumluluk yüklenen " serbest arkeologların" Müze ya da Kültür Bakanlığı bünyesine dahil edilmeyerek yüklenici firmaların hatta taşeronların bünyelerine dahil edilmeleri sağlıklı bir arkeolojik kazının yürütülebilmesi için bir çelişki değil midir? Yüklenici firmalar ve taşeronlar işin doğası gereği arkeolojik kazının bir an önce bitirilmesi beklentisindeyken hatta metre küp üzerinden para kazanma telaşında iken özlük hakları bakımından bu şirketlere bağlı arkeologların işlerinin doğru yapmalarını nasıl bekleyebiliriz? Bu konuda yasal bir düzenlemeye ihtiyaç duyulduğu hatta odalaşma için Bakanlığın öncülük etmesi bundan sonraki arkeolojik çalışmaların yasalarla tanımlanmış bir şekilde daha sağlıklı yürütülebilmesi için bir gereklilik değil midir?